

2024./2025

ATVĒRT KULTŪRAS KANONU GRĀMATĀ.

**Latvijas Kultūras kanona vērtību stāsts:
kā lasīt? kā stāstīt? kā rakstīt?**

2024./2025. gada konkursa moto: iepazīt dziļi, interpretēt atvērti, komunicēt personiski, lai izstāstītu Latvijas Kultūras kanonu grāmatā.

2024./2025. mācību gadā Latvijas Kultūras akadēmija jau **trīspadsmito gadu** rīko Kultūras kanona konkursu Latvijas vispārizglītojošo skolu 10.–12. klašu un profesionālās izglītības skolu vecāko kursu skolēniem. Tas organizēts, lai nodrošinātu skolu jaunatnes līdzdalību kultūras mantojuma popularizēšanā un komunikācijā, radītu priekšnoteikumus Latvijas kultūras mantojuma integrācijai skolēnu ikdienas dzīves praksēs, izmantojot arī digitālās vides iespējas, attīstītu skolēnos apziņu par kultūras un dabas mantojumu kā kopīgu resursu, radošu spēju un inovāciju avotu.

Kultūras kanona konkursa stratēģiskais mērķis ir sekmēt kultūras mantojuma saglabāšanu, tā sociālā, ekonomiskā un radošā potenciāla izmantošanu, Latvijas kultūras kanonā nosaukto vērtību aktualizēšanu, pievērst uzmanību sabiedrības kultūras procesa daudzveidībai un vērtību sistēmu atšķirībām, kā arī veicināt skolēnu radošumu un pilsonisko līdzdalību Latvijas kultūrtelpas veidošanā.

Latvijas kultūras kanons ir ieeja Latvijas kultūras pasaulē caur daudzveidīgām vērtībām, kas aptver dažādas kultūras nozares un sniedzas pāri laikmetiem, gan savstarpēji satiekoties un mijiedarbojoties, gan kā pretpoli veidojot kontrastus.¹ Līdzīgu kultūras pieredzes paplašinājumu vairāku gadsimtu garumā mūsu sabiedrībai dāvājusi grāmata. 2025. gadā Latvijas sabiedrība atzīmēs **pirmās latviešu valodā iespiestās grāmatas piecsimtgadi**. "Ar

¹ <https://kulturaskanons.lv/par-kanonu-2/>

iespiestu vārdu, pirmajiem rakstītā vārda klausītājiem un lasītājiem sākās jauns laikmets, kas būtiski ietekmējis Latvijas attīstību"², rakstīts Latvijas Nacionālās bibliotēkas mājas lapā, stāstot par pasākumu ciklu "Latviešu grāmatai 500". Lai godinātu latviešu valodu, grāmatniecību, teksta, nozīmju un simbolu lasīt-prasmi, šī gada konkursa uzdevumos izgaismoti daudzveidīgi grāmatas, izdevējdarbības un Latvijas kultūras kanona saskares punkti. Šī gada konkursā aicinām jauniešus pievērst uzmanību tam, cik atšķirīgi Latvijas kultūras kanona vērtības uztver un interpretē to nozīmi dažādas Latvijas sabiedrības grupas, kopienas, personības un indivīdi. **Ar konkursa uzdevumu rosinām rast saturiski un vizuāli mūsdienīgu, izvēlēto mērķa grupu uzrunājošu veidu, kā radīt stāstījumu par kultūras kanona vērtībām un reprezentēt to grāmatas formā.** Konkursa finālā gaidīsim no konkursa dalībniekiem inovatīvus, oriģinālus, radošus, prototipus grāmatai, kura nes kādai iedzīvotāju grupai nozīmīgu vēstījumu par Latvijas kultūras kanonā iekļautu vērtību vai vērtībām.

Konkursa uzdevumi izstrādāti kā atbalsts "Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas" satura ieviešanai. Konkursa rīkošanas ikgadējie Latvijas Kultūras akadēmijas partneri ir Latvijas Republikas Kultūras ministrija, Latvijas Nacionālā bibliotēka, Valsts izglītības satura centrs, Latvijas Nacionālais kultūras centrs un tā kultūrizglītības programma "Latvijas skolas soma", UNESCO Latvijas Nacionālā komisija.

Konkursa mērķis

Kultūras kanona konkursa 2024./2025. gada mērķi ir padziļināt skolu jaunatnes izpratni par Latvijas kultūras kanonā iekļautajām kultūras un dabas vērtībām; radīt pētniecības vidi, kas ļauj izstrādāt konkrētai sabiedrības grupai vai kopienai piemērotu vēstījumu par tām; attīstīt diskusijas par grāmatas un izdevējdarbības lomu konkrētu ideju, vērtību un kultūras artefaktu komunikācijā, motivēt jauniešus radīt pašiem savu oriģinālu vēstījumu par kultūras kanonu, kas izteikts grāmatas prototipā; radīt apstākļus, kas ļauj jauniešiem apzināties savas personiskās līdzdalības iespējas kultūras kanona un grāmatniecības saikņu nostiprināšanā.

Iesaiste konkursa norisē sekmēs pētniecisku, radošu un praktisku iesaisti Latvijas kultūras kanona vērtību komunikācijā un jauniešu līdzdalību vērtību aizsardzībā.

Konkursa uzdevumi

1. Nodrošināt Latvijas skolu jauniešu līdzdalību Latvijas kultūras un dabas mantojuma apzināšanā, īpaši kultūras kanona vērtību un kultūras artefaktu pārmantošanā, aizsardzībā un komunikēšanā.
2. Sekmēt pētniecisku, radošu un praktisku skolu jaunatnes iesaisti Latvijas kultūras kanona vērtību izpētē un līdzdalību konkrētu vērtību komunikācijā.
3. Attīstīt skolēnu izpratni par grāmatas kā medija nozīmi konkrētu kultūras kanona vērtību saglabāšanā, pārmantošanā un komunikācijā.

² <https://lnb.lv/news/latviesu-gramatai-500/>

4. Rosināt jauniešus interpretēt Latvijas kultūras kanona vērtības kontekstā ar konkrētu sabiedrības grupu un kopienu vērtībām, nozīmēm un simbolu uztveri.
5. Attīstīt grāmatas par kultūras kanona vērtību/-ām prototipu, kas piemērots konkrētai mērķa grupai paredzētam stāstam un vēstījumam.
6. Veicināt skolēnu empātiju, sadarbības prasmes, iztēli, mākslas un jauno tehnoloģiju integrācijas prasmes radoši pētnieciska uzdevuma īstenošanā.
7. Veidot platformu jēgpilnu, drosmīgu, oriģinālu, eksperimentālu un praktiski nozīmīgu ideju realizācijai kultūrvidē.
8. Veicināt skolēnu izpratni par grāmatas radīšanas posmiem un šajos procesos nepieciešamajām profesionālajām kompetencēm.

Konkursa rezultātā

- padziļināta skolu jauniešu izpratne par Latvijas kultūras un dabas mantojuma vērtībām;
- attīstīta pašvadīta mācīšanās un mērķtiecīga refleksija par šo vērtību simbolisma un interpretācijas daudzveidību;
- attīstīta izglītojamo pētnieciskā kompetence un prasme empātiski izprast Latvijas kultūras kanona vērtību atšķirīgo uztveri dažādās sabiedrības grupās un kopienās;
- padziļinātas zināšanas par grāmatu kā vērtību un simbolu vēstījuma formu, attīstītas grāmatas vizuālā dizaina un satura plānošanas prasmes;
- tiks sekmēta jauniešu individuālās atbildības apzināšanās kultūras kanona un citu kultūras vērtību aizsardzībai;
- skolēni un pedagogi integrējas kultūras un dabas mantojuma kopienās, praktiski iesaistās konkrētu kultūras kanona vērtību saglabāšanā un aizsardzībā;
- tiks padziļinātas pedagogu zināšanas par humanitāro un sociālo zinātņu tematiem, kā arī izpratne par to izmantošanu mācību procesā

Dalībnieki

Latvijas vispārizglītojošo skolu 10.–12. klašu skolēni, profesionālās izglītības skolu vecāko kursu audzēkņi.

Norise

Konkursa norisi organizē Latvijas Kultūras akadēmija sadarbībā ar Latvijas Republikas Kultūras ministriju, Latvijas Nacionālo bibliotēku, Latvijas Nacionālo kultūras centru, kultūrizglītības programmu "Latvijas skolas soma" un Valsts izglītības satura centru. Konkurss notiek trīs kārtās. Pirmajā kārtā notiek konkurss reģionos, otrā kārtā – radošais seminārs (vieta tiks precizēta), trešā kārtā – konkursa fināls Rīgā.

Pirmās kārtas norise

1. Izglītības iestāde izveido komandu trīs skolēnu sastāvā, kuru vada skolotājs.
2. Izglītības iestāde aizpilda pieteikuma formu tiešsaistē <https://ej.uz/kanonakonkurss2024> līdz 2024. gada 15. novembrim.

3. Pirmā kārtā notiek plānošanas reģionos (Rīgā un Pierīgā, Kurzemē, Zemgalē, Vidzemē, Latgalē) laikā no 2024. gada 25. līdz 29. novembrim.
4. Komanda gatavo uzdevumu, ko demonstrē klātienē žūrijai konkursa pirmajā kārtā.
5. Pirmās kārtas uzdevumu klātienē vērtē konkursa rīkotāju izveidota žūrija, kuras sastāvā ir Kultūras ministrijas, Latvijas Kultūras akadēmijas, Latvijas Nacionālās bibliotēkas, Latvijas Nacionālā kultūras centra, kultūrizglītības programmas "Latvijas skolas soma" pārstāvji, Valsts izglītības satura centra, UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas, mediju pārstāvji u.c., vērtējot atbilstoši iepriekš noteiktiem un izziņotiem kritērijiem.
6. Reģionos katra komanda tiek novērtēta un atbilstoši iegūtajai vietai apbalvota ar konkursa rīkotāju diplomu.
7. Pēc konkursa pirmās kārtas saskaņā ar konkursa žūrijas vērtējumu, divas līdz trīs labākās katra reģiona komandas tiek izvirzītas uz konkursa otro kārtu.

Pirmās kārtas uzdevums:

1. Izpēta Kultūras kanona mājaslapu <https://kulturaskanons.lv> un Kultūras kanonā iekļautās kultūras vērtības..
2. Atlasa **vienu vai vairākas (2-3), savstarpēji saistītas un komandai būtiskas** kultūras kanonā iekļautas vērtības, analizē un diskutē par vērtību nozīmi, tajā ietverto simbolu interpretācijas un vēstījuma "lasīšanas" iespējām ar klases un skolas biedriem.
3. Izvēlas kādu Latvijas iedzīvotāju grupu vai kopienu, kuru gribētu iepazīstināt ar šīm vērtībām; izpēta šīs grupas zināšanas, izpratni un attieksmi pret izvēlētajām kultūras kanona vērtībām; atklāj, kā šīs grupas ietvaros tiek "lasīts" vērtību vēstījums un interpretēti saistītie simboli.
4. Attīsta ideju par konkrētai sociālai grupai vai kopienai paredzētas grāmatas vizuālo un saturisko dizainu, izstrādā grāmatas ieceres vizuālos (attēlu, reprodukciju, fotogrāfiju, zīmējumu u.tml.) un saturiskos elementus, plāno, kā grāmatas vēstījums sasniegs mērķauditoriju.
5. Sagatavo prezentāciju, kurā 1) izklāsta kā izpildīti 1.-4. uzdevums; 2) pamato nepieciešamību konkrēto sociālo grupu vai kopienu iepazīstināt ar izvēlētajām kultūras kanona vērtībām, atklāj, kā grāmatas formāts palīdzēs iepazīt un interpretēt tajā iekļauto stāstu par kultūras kanona vērtībām, argumentē kā grāmatas dizains, vizuālie elementi un teksts palīdzēs ieinteresēt un paplašināt mērķauditorijas vērtību priekšstatus, kas saistīti ar kultūras kanona vērtībām.
6. Iepazīstina klātesošos un konkursa žūriju ar uzdevumu izpildi.

Pirmās kārtas koordinatori un norises datumi

25.– 29. novembris

Plānošanas reģions	Norises pilsēta un vieta	Koordinators	Datums
Vidzeme	Cēsis Cēsu muzejs/Cēsu Jaunā pils (Pils laukums 9)	Evita Muceniece Cēsu muzeja muzejpedagoģe evita.muceniece@cesis.lv	25. novembris
Kurzeme	Kuldīga Kuldīgas Mākslas nams (1905. gada iela 6)	Terēza Strauta Kuldīgas novada projektu vadītāja terezastrauta@gmail.com	26. novembris
Latgale	Rēzekne Latgales vēstniecība GORS (Pils iela 4)	Daira Lāce Latgales vēstniecības GORS pasākumu producente daira.lace@rezekne.lv	27. novembris
Zemgale	Jelgava Jelgavas Spīdolas Valsts ģimnāzija (Sarmas iela 2)	Lita Vēvere Kultūras un pašizpaušmes mākslā mācību jomas vadītāja Jelgavas pilsētā un Spīdolas Valsts ģimnāzijā lita.vevere@gmail.com	28. novembris
Rīga un Pierīga	Rīga LKA teātra māja "Zirgu pasts" (Dzirnavu iela 46)	Ance Bergmane Latvijas Kultūras akadēmijas izrāžu un pasākumu producente ance.bergmane@lka.edu.lv	29. novembris

Otrās kārtas norise

Radošais seminārs Rīgā, Latvijas Nacionālajā bibliotēkā
2025. gada 17. janvārī

Konkursa otrajā kārtā (seminārā) piedalās konkursa finālisti: reģionu konkursu desmit līdz piecpadsmit uzvarējušās komandas (divas vai trīs no reģiona).

Konkursa rīkotāji kopā ar kultūras un radošā sektora profesionāļiem, tostarp grāmatizdevējiem, māksliniekiem, radoša teksta autoriem, kā arī kultūras mantojuma

speciālistiem dalīsies pieredzē par grāmatu izdošanas mākslinieciskajiem, dizaina, satura un izdevējdarbības aspektiem. Tiks apzinātas arī jauno tehnoloģiju iespējas grāmatniecībā, kas ļauj rast ilgtspējīgākus kultūras vērtību saglabāšanas un aizsardzības risinājumus. Radošais seminārs paredzēts, lai uzlabotu fināla uzdevuma izpildei nepieciešamās prasmes un kompetenci. Skolotāji saņems sertifikātus par dalību seminārā.

Radošā semināra noslēgumā komandas saņem detalizētus norādījumus fināla uzdevumam, kas jāveic līdz 3. kārtas norises dienai. Fināla uzdevuma izpildē tiek izmantotas seminārā (2. kārtā) iegūtās prasmes un kompetences.

Trešās kārtas norise / fināls

2025. gada 14. marts

- Konkursa trešās kārtas noslēgums (fināls) notiek Rīgā, Latvijas Nacionālajā bibliotēkā 2025. gada 14. martā.
- Konkursa finālu vērtē konkursa rīkotāju izveidota žūrija, kuras sastāvā ir kuras sastāvā ir Kultūras ministrijas, Latvijas Kultūras akadēmijas, Latvijas Nacionālās bibliotēkas, Latvijas Nacionālā kultūras centra, kultūrizglītības programmas "Latvijas skolas soma" pārstāvji, Valsts izglītības satura centra, UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas pārstāvji un citi pieaicināti eksperti.
- Konkursa žūrija finālā komandām var piešķirt nominācijas, bet komandai ar visaugstāko punktu skaitu tiks piešķirts konkursa pirmās vietas diploms.
- Visi konkursa fināla dalībnieki saņem Kultūras kanona konkursa finālista diplomu, kā arī Latvijas Kultūras akadēmijas, Kultūras ministrijas un žūrijas speciālbaldas.

Fināla uzdevums:

Detalizēts fināla uzdevums un tā vērtēšanas kritēriji tiks paziņoti 2. kārtas – radošā semināra – noslēgumā.

Galveno aktivitāšu laika plāns

2024. gada 21. oktobris plkst. 16.00	Informatīvs seminārs skolotājiem par konkursa uzdevumu, jautājumu un atbilžu sesija
2024. gada 15. novembris	Dalībnieku pieteikšanās termiņš dalībai konkursā
2024. gada 25.–29. novembris	Reģionālo konkursu norise – pirmā kārtā
2025. gada 17. janvāris	Seminārs Rīgā – otrā kārtā
2025. gada 18. janvāris – 13. marts	Gatavošanās finālam
2025. gada 14. marts	Fināls Rīgā

Rīkotāji

Konkursu organizē Latvijas Kultūras akadēmija

Konkursa kuratore **Anda Laķe**, tālr. 29411108, anda.lake@lka.edu.lv

Projekta vadītāja **Kristīne Freiberga**, tālr. 29939915, kristine.freiberga@lka.edu.lv

Komunikācijas un sabiedrisko attiecību speciāliste **Aija Lūse**, tālr. 29107218, aija.luse@lka.edu.lv

Projekta vizuālās identitātes autore **Egita Nulle**, egita.nulle@lka.edu.lv

Informācija par konkursu pieejama

Kultūras kanona *Facebook* lapā <https://www.facebook.com/latvijaskulturaskanons>

Latvijas kultūras kanona mājaslapā <http://www.kulturaskanons.lv>

Latvijas Kultūras akadēmijas mājaslapā www.lka.edu.lv

Kultūras ministrijas mājaslapā www.km.gov.lv

Valsts izglītības satura centra mājaslapā www.visc.gov.lv

Kultūrizglītības programmas "Latvijas skolas soma" mājaslapā www.latvijasskolassoma.lv

Ieteicamie informācijas resursi

<http://www.kulturaskanons.lv>

<http://www.letonika.lv>